

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **P. K.**, zastoupeného Mgr. Martinem Vovsíkem, advokátem se sídlem Plzeň, Malá 6, proti žalovanému: **Finanční ředitelství v Plzni**, se sídlem Plzeň, Hálkova 14, o žalobách proti rozhodnutím žalovaného ze dne 20. 9. 2007, č. j. 7455/07-1500-403103 a č. j. 7487/07-1500-403103 a ze dne 1. 2. 2008, č. j. 1083/08-1500-402143, v řízení o kasačních stížnostech žalobce proti rozsudkům Krajského soudu v Plzni ze dne 30. 6. 2008, č. j. 57 Ca 90/2007 - 37, č. j. 57 Ca 91/2007 - 49 a č. j. 57 Ca 13/2008 - 50,

t a k t o :

- I.** Věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 1 Afs 137/2008, sp. zn. 1 Afs 138/2008 a sp. zn. 1 Afs 139/2008 **se spojují** ke společnému projednání. Nadále budou vedeny pod sp. zn. 1 Afs 137/2008.
- II.** Kasační stížnosti **se zamítají**.
- III.** Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech.
- IV.** Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech.

O d ů v o d n ě n í :

Kasačními stížnostmi se žalobce (dále též „stěžovatel“) domáhá zrušení shora označených rozsudků Krajského soudu v Plzni. Těmi soud zamítl žaloby, jimiž se žalobce domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 9. 2007, č. j. 7455/07-1500-403103 a č. j. 7487/07-1500-403103, kterými byla zamítnuta odvolání žalobce proti exekučním příkazům ze dne 7. 5. 2007, č. j. 19900/07/142970/1507 a č. j. 19901/07/142970/1507, vydaným

Finančním úřadem v Přesticích (dále jen „finanční úřad“) na srážky z invalidního důchodu žalobce, a dále rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 2. 2008, č. j. 1083/08-1500-402143, kterým žalovaný změnil exekuční příkaz ze dne 1. 10. 2007, č. j. 34112/07/142970/1507, vydaný finančním úřadem na srážky z invalidního důchodu žalobce; uvedená změna spočívala jen v odstranění nepřesností v některých číslech jednacích a datech, pod nimiž finanční úřad vydal konkrétní rozhodnutí uvedená pod jednotlivými položkami výkazů nedoplatků.

V žalobách proti rozhodnutím žalovaného opatřených identickou argumentací žalobce namítl, že byl na jeho majetek usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 11. 2005, č. j. 29 K 47/2005 - 5 prohlášen konkurs. Ke dni vydání exekučních příkazů (a v případě prvních dvou příkazů i napadených rozhodnutí odvolacích orgánů) nebylo konkursní řízení skončeno, neboť konkurs byl zrušen až usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 17. 9. 2007, č. j. 29 K 47/2005 - 101, které nabylo právní moci dne 9. 10. 2007. Podle § 14 odst. 1 písm. e) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007 (dále jen „zákon o konkursu a vyrovnání“), má přitom prohlášení konkursu za následek, že nelze provést výkon rozhodnutí (exekuci), postihující majetek patřící do konkursní podstaty. Součástí konkursní podstaty je dle § 6 odst. 2 citovaného zákona rovněž invalidní důchod. Žalobce následně zpochybnil závěry žalovaného, podle nichž vydání exekučních příkazů není v daných případech provedením exekucí. Dle žalobce je tomu přesně naopak, protože odvolání proti exekučním příkazům nemají odkladný účinek. Exekuční příkazy se pak současně doručují jak dlužníkovi, tak plátcí invalidního důchodu, kdy plátcí invalidního důchodu se příkazuje, aby po doručení (nikoli po nabytí právní moci) prováděl z invalidního důchodu dlužníka srážky a nevyplácel sražené částky dlužníkovi. Finanční úřad se tímto způsobem, tedy vydáním exekučních příkazů, zvýhodňuje na úkor ostatních konkursních věřitelů. Toto neoprávněné zvýhodnění spočívá v tom, že invalidní důchod vyplácený za trvání konkursu není hrazen do konkursní podstaty a přerozdělen mezi všechny věřitele, ale je deponován u plátce důchodu, aby mohl být po skončení konkursu celý vyplacen finančnímu úřadu. Z těchto důvodů je podle žalobce nutno považovat již samotné vydání exekučních příkazů za provádění exekucí.

Krajský soud uvedené námitky považoval za nedůvodné. Nejprve konstatoval, že žalobami napadená rozhodnutí žalovaného jsou rozhodnutími o odvoláních proti exekučním příkazům podaným ve smyslu § 73 odst. 8 zákona č. 337/1992 Sb., zákona o správě daní a poplatků (dále jen „daňový řád“). Taková rozhodnutí pak je třeba v souladu s rozsudkem rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2005, č. j. 2 Afs 81/2004 - 54, považovat za rozhodnutí ve smyslu § 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“); mohou tedy být předmětem soudního přezkumu.

Dále odkázal na § 40 odst. 11 věta druhá daňového řádu, podle něž se prohlášením konkursu daňové řízení nepřerušuje. Okamžikem prohlášení konkursu však pro daňové řízení platí omezení stanovená zákonem o konkursu a vyrovnání. K výkladu sporných ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání zaujal stanovisko Nejvyšší soud pod sp. zn. Cijn 19/98, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 52/1998. V něm Nejvyšší soud uvedl, že i po prohlášení konkursu lze nařídít výkon rozhodnutí pro pohledávku věřitele proti úpadci postihující majetek patřící do konkursní podstaty, výkon rozhodnutí však nelze provést; to platí bez zřetele k tomu, jestli jde o soudní výkon rozhodnutí nebo o daňovou či jinou exekuci. Ve shodě s uvedeným právním názorem Nejvyššího soudu tak krajský soud dospěl k závěru, že nelze dovodit, že samotná vydání exekučních příkazů je provedením exekucí, jak namítal žalobce. Správce daně proto nepochybil, když v době trvajících konkursního řízení nařídil výkon rozhodnutí srážkami z invalidního důchodu žalobce.

Za důvodnou nepovažoval krajský soud ani druhou část z těchto žalobních bodů, kterou žalobce namítal, že sražené částky nemohou být vypláceny do konkursní podstaty, kam ve smyslu § 6 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání patří. Zde krajský soud opět odkázal na znění § 14 odst. 1 písm. e) citovaného zákona. Dále uvedl, že z žádného ustanovení uvedeného zákona nevyplývá, že by správce konkursní podstaty po té, kdy byl nařízen výkon rozhodnutí postihující majetek patřící do konkursní podstaty, nemohl s tímto majetkem, zde deponovanými finančními prostředky u ČSSZ, nakládat a použít jej též k uspokojení nároků konkursních věřitelů. Z téhož důvodu je dle krajského soudu nedůvodný právní názor žalobce, podle nějž že se správce daně vydáním exekučních příkazů zvýhodňuje na úkor ostatních konkursních věřitelů. Stejný postup, tj. nařízení výkonu rozhodnutí v době trvání konkursního řízení, mohl zvolit i jiný subjekt než správce daně.

Proti rozsudkům podal žalobce kasační stížnosti. V nich uplatnil důvod dle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., namítl tedy, že rozhodnutí jsou zatížena nezákonností spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem. Konkrétně brojil proti závěru krajského soudu, podle nějž vydání exekučních příkazů a jejich doručení plátcí důchodu v době, kdy na majetek žalobce probíhalo konkursní řízení, není provedením exekucí. Krajský soud dle stěžovatele nesprávně vykládá stanovisko Nejvyššího soudu sp. zn. Cijn 19/98. Exekuční příkaz na srážky z důchodu má údajně zcela odlišné dopady, než jiné možné formy nařízení výkonu rozhodnutí. Již samotné doručení exekučního příkazu plátcí důchodu má za následek, že jsou částky z důchodu strženy a nejsou důchodci vyplaceny. Protože není důchodci vyplacen důchod v plné výši, jedná se, dle názoru stěžovatele, o provádění exekuce ve smyslu § 14 odst. 1 písm. e) zákona o konkursu a vyrovnání, tedy o činnost z hlediska uvedeného ustanovení nepřípustnou. Částky sražené dle exekučního příkazu z důchodu nemohou být vypláceny do konkursní podstaty, jak dovodil krajský soud, protože plátce důchodu musí respektovat své povinnosti vyplývající z exekučního příkazu, tedy musí shromažďovat sražené peníze a tyto musí následně po oznámení o nabytí právní moci exekučního příkazu vyplatit oprávněnému. Jiné možnosti plátce důchodu nemá. Stěžovatel je stále přesvědčen, že se správce daně tímto způsobem zvýhodňuje na úkor ostatních věřitelů.

Vzhledem k tomu, že kasační stížnosti směřují proti rozhodnutím, která spolu skutkově souvisejí, rozhodl Nejvyšší správní soud ve shodě s § 39 odst. 1 a § 120 s. ř. s. o spojení těchto kasačních stížností ke společnému projednání.

Nejvyšší správní soud považuje kasační stížnosti za přípustné. Dříve než napadené rozsudky přezkoumal v rámci uplatněných důvodů, však musel posoudit, zda byly kasační stížnosti podány včas. Podle názoru Krajského soudu v Plzni totiž došlo k jejich opožděnému podání. Uvedený závěr zdůvodnil daný soud tím, že napadené rozsudky byly stěžovateli doručeny prostřednictvím zástupce soudu v obálce „s modrým pruhem“. V případě rozsudku č. j. 57 Ca 90/2007 - 37 je na doručence ze strany příjemce zásilky uvedeno (otisk prezenčního razítka), že tato byla převzata dne 17. 7. 2008. Na rubu předmětné doručanky je však dále ze strany krajského soudu uvedeno (otisk prezenčního razítka), že doručenka byla soudu vrácena dne 16. 7. 2008, tedy o den dříve. K tomuto rozporu se vyjádřila vedoucí podatelny Krajského soudu v Plzni, která uvedla, že dne 16. 7. 2008 byla odpoledne do advokátní kanceláře v Malé ulici č. 6, v Plzni, soudním doručovatelem doručena obálka s předmětným rozsudkem. Sekretářka doručenku orazítkovala datem následujícího dne s tím, že poštu již adresát nestihne týž den zpracovat. Podle názoru krajského soudu tak byl napadený rozsudek stěžovateli doručen dne 16. 7. 2008. Poslední den lhůty k podání kasační stížnosti proto připadl na den 30. 7. 2008 (středa). Kasační stížnost však byla soudu prostřednictvím faxu doručena dne 31. 7. 2008 (písemné podání doručeno dne 1. 8. 2008), tedy opožděně. V případě rozsudků č. j. 57 Ca 91/2007 - 49 a č. j. 57 Ca 13/2008 - 50 došlo k obdobné situaci, jen na doručenkách

je ze strany příjemce uvedeno, že byly převzaty dne 22. 7. 2008, avšak dle vyjádření vedoucí podatelny krajského soudu byly zásilky ve skutečnosti převzaty již dne 21. 7. 2008. Vzhledem k tomu připadl poslední den lhůty k podání kasačních stížností na 4. 8. 2008 (pondělí). Kasační stížnosti však byly soudu doručeny prostřednictvím faxu dne 5. 8. 2008 (písemné podání doručeno dne 6. 10. 2008), tedy opět opožděně.

Nejvyšší správní soud vyzval právního zástupce stěžovatele a Krajský soud v Plzni k vyjádření k otázce, kdy přesně a za jakých okolností byly doručeny předmětné rozsudky. Mgr. Martin Vovsík, právní zástupce stěžovatele, v odpovědi uvedl, že příslušná pracovnice jejich advokátní kanceláře Z. P. si s odstupem času na doručování těchto rozhodnutí nepamatuje, neboť každý den přijímá desítky až stovky zásilek. Jmenovaná si dále nepamatuje, že by kdy orazítkovala dodejku datem následujícího dne s tím, že poštu již adresát nestihne týž den zpracovat. Pan Vovsík dále poukázal na praxi v jejich advokátní kanceláři, podle níž se na originál rozsudku vpravo nahoře vždy datumkou označuje datum doručení rozhodnutí jejich kanceláři. Na všech předmětných rozsudcích má pak vyznačeno datum doručení, které je shodné s datem na líci doručenek, tj. 17. 7. 2008, respektive 22. 7. 2008. Krajský soud v Plzni ve svém vyjádření uvedl, že předmětná rozhodnutí byla doručována soudní doručovatelkou Š. F. Tato pracovnice byla v době doručování ve zkušební době a nebyla tak ještě zcela zapracována. Uvedené zásilky šla doručovat v době okolo 13. hodiny a pracovníci advokátní kanceláře p. P. byla poučena o tom, že v té době v advokátní kanceláři již pan Vovsík není, zásilky nemůže zpracovat a proto je převezme až následující den. Tato pracovnice ji také sdělila, že tento postup je standardní a že se takto postupuje vždy. Předmětné zásilky tak byly skutečně předány dne 16. 7. 2008 (respektive 21. 7. 2008).

Nejvyšší správní soud k dané věci uvádí, že se neztotožňuje s právním hodnocením nastalé situace podané krajským soudem. Jak vyplývá z § 50f odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), byla-li písemnost doručena příjemci, musí doručenka kromě náležitostí uvedených v odstavci 1 citovaného zákona obsahovat prohlášení doručujícího orgánu o tom, v který den byla obálka s písemností odevzdána příjemci. Podle § 50f odst. 6 téhož zákona pak v případě, že neposkytl příjemce součinnost nezbytnou k řádnému doručení písemnosti, musí doručenka kromě dalších náležitostí obsahovat prohlášení doručujícího orgánu o tom, v který den nebyla poskytnuta součinnost nezbytná k řádnému doručení písemnosti, jméno a příjmení doručovatele a jeho podpis, kterým potvrdil, že příjemce neposkytnul součinnost potřebnou k řádnému doručení písemnosti, jméno a příjmení příjemce, který neposkytnul součinnost potřebnou k řádnému doručení písemnosti, jsou-li tyto údaje doručovateli známy a údaj o tom, v čem neposkytnutí součinnosti spočívalo a zda bylo poskytnuto poučení o následcích neposkytnutí součinnosti, popřípadě proč toto poučení nebylo poskytnuto. A konečně podle § 50f odst. 9 o. s. ř. není-li dokázán opak, považují se údaje uvedené na doručence za pravdivé.

Jak Nejvyšší správní soud zjistil ze soudního spisu, na předmětných doručenkách je vyznačeno pouze datum doručení ze strany příjemce. Pole pro prohlášení doručujícího orgánu zůstala prázdná; není v nich z jeho strany vyznačen ani den odevzdání příjemci, ani žádné prohlášení o neposkytnutí součinnosti příjemce. Den doručení vyznačený příjemcem je tak rozporován pouze na základě údajů o vrácení doručenek soudu vyznačených na rubu doručenek a dále na základě vyjádření vedoucí podatelny Krajského soudu v Plzni a soudní doručovatelky, která prováděla doručení předmětných rozsudků. Je docela možné, že k doručení tímto způsobem skutečně došlo, avšak za situace, kdy soudní doručovatelka nesplnila svou zákonnou povinnost a nevyplnila pole pro prohlášení doručujícího orgánu, nestačí její pozdější prohlášení k prokázání toho, že údaje uvedené na doručenkách jsou nepravdivé. Proto je třeba v souladu s § 50f odst. 9 o. s. ř. považovat tyto údaje za pravdivé. K uvedenému

názoru dospěl Nejvyšší správní soud také s ohledem na skutečnost, že opačný závěr by měl za důsledek nemožnost využití oprávněného prostředku stěžovatelem, což by mohlo znamenat porušení jeho ústavně garantovaného práva na spravedlivý proces. Z toho důvodu je třeba uvedená ustanovení o. s. ř. v případě existence pochybností, tedy i v posuzovaném případě, vyložit ve prospěch stěžovatele.

Kasační stížnosti tedy byly podány včas a Nejvyšší správní soud mohl přistoupit k jejich přezkumu v rámci jimi uplatněných důvodů.

Stěžovatel zejména namítal, že vydání exekučních příkazů a jejich doručení plátcí důchodu v době, kdy na majetek žalobce probíhalo konkursní řízení, je třeba považovat za provedení exekucí. Nejvyšší správní soud k tomu uvádí, že se plně ztotožňuje s argumentací krajského soudu, tedy, že uvedené vydání exekučního příkazu nelze považovat za provedení exekuce. Systematika šesté části o. s. ř. obsahující ustanovení regulující výkon rozhodnutí jasně rozlišuje mezi dvěma fázemi výkonu rozhodnutí: nařízením výkonu rozhodnutí a provedením výkonu rozhodnutí. V návaznosti na ni stejně rozlišuje mezi nařízením a provedením výkonu rozhodnutí rovněž § 14 odst. 1 písm. e) zákona o konkursu a vyrovnání. Stěžovatel se toto rozlišení snaží setřít a dovodit, že nařízení v jeho případě vlastně znamená už provedení. Není ale schopen nijak doložit, proč by tomu tak zrovna v případě exekučního příkazu na srážky z invalidního důchodu mělo být.

S okamžikem vydání daného exekučního příkazu ani s okamžikem jeho doručení plátcí invalidního důchodu nespojuje zákon právní následek v podobě uspokojení pohledávky oprávněného. K takovému právnímu následku je třeba, aby nastala další právní skutečnost, a to vyrozumění o tom, že exekuční příkaz nabytí právní moci. Dle § 14 odst. 1 písm. a) zákona o konkursu a vyrovnání přechází prohlášením konkursu oprávnění nakládat s majetkem podstaty na správce. Z žádného ustanovení daného zákona neplyne, že by v okamžiku vydání exekučního příkazu na srážky z invalidního důchodu (či v okamžiku jeho doručení plátcí důchodu) přestaly být částky sražené z důchodu součástí konkursní podstaty. Uvedenému závěru nasvědčuje rovněž znění § 291 o. s. ř. (jež se zde uplatní, protože podle § 62 odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, platí pro výkon rozhodnutí srážkami z důchodu ustanovení zvláštního zákona o výkonu soudních rozhodnutí srážkami ze mzdy, kterým je o. s. ř.), podle kterého sraženou částku vyplatí plátce mzdy přímo oprávněnému. Má-li však být z provedených srážek uspokojeno několik pohledávek, může plátce mzdy zaslat sraženou částku soudu, který ji rozvrhne mezi oprávněné a sám provede výplatu. Plátce mzdy je povinen zaslat sraženou částku soudu, jestliže mu to na žádost některého z oprávněných nařídí soud. Nelze tedy přisvědčit tvrzení stěžovatele, že plátce důchodu nemá jinou možnost než respektovat své povinnosti vyplývající z exekučního příkazu, tedy že musí shromažďovat sražené peníze a tyto musí následně po oznámení o nabytí právní moci exekučního příkazu vyplatit oprávněnému. Z důvodu zákazu provést exekuci zakotveného v § 14 odst. 1 písm. e) zákona o konkursu a vyrovnání zůstávají naopak sražené částky až do skončení konkursního řízení součástí konkursní podstaty, kde jsou v dispozici správce podstaty a mohou sloužit rovněž k uspokojení dalších konkursních věřitelů.

Žádný z konkursních věřitelů zároveň není nepřipustným způsobem zvýhodněn na úkor ostatních, protože možnost vydat exekuční příkaz, případně požádat soud o jeho vydání, je dána všem naprosto stejně. Naopak za daného stavu je bezesporu jedním z účelných úkonů (ne-li jediným možným) správce daně včasné vydání exekučního příkazu na srážky z invalidního důchodu žalobce, které mu zajistí prioritní pořadí pro další uspokojení.

Veškeré právé uvedené argumenty podporuje rovněž výklad podaný k zákonu o konkursu a vyrovnání ve stanovisku Nejvyššího soudu, vydaném pod sp. zn. Cpjn 19/98. Nemá tak pravdu stěžovatel, který ve své kasační stížnosti bez bližšího zdůvodnění uvedl, že si krajský soud uvedené stanovisko nesprávně vyložil. Nejvyšší soud v něm explicitně uvedl, že i po prohlášení konkursu lze nařídit výkon rozhodnutí pro pohledávku věřitele proti úpadci postihující majetek patřící do konkursní podstaty, výkon rozhodnutí však nelze provést; to platí bez zřetele k tomu, jestli jde o soudní výkon rozhodnutí nebo o daňovou či jinou exekuci. Je tomu tak proto, že § 14 odst. 1 písm. c) zákona (v porovnání se stavem před 1. 6. 1996) výslovně určuje, že řízení o výkon rozhodnutí se prohlášením konkursu nepřerušuje. Významné změny doznalo též ustanovení § 14 odst. 1 písm. e) zákona; před 1. 6. 1996 nebylo možné pro pohledávku proti úpadci výkon rozhodnutí vůbec nařídit, současné znění zakazuje výkon rozhodnutí (exekuci) postihující majetek patřící do podstaty toliko provést. Již změny v textu ustanovení § 14 odst. 1 písm. e) zákona nasvědčují tomu, že výkon rozhodnutí lze nařídit i po prohlášení konkursu. Smysl takové úpravy tkví především ve významu, jaký má nařízení výkonu rozhodnutí pro oprávněného. Především je nutno mít stále na paměti, že ani poté, co konkursní řízení úspěšně projde fází zpeněžení majetku podstaty a soud konkurs zruší po splnění rozvrhového usnesení [§ 44 odst. 1 písm. b) zákona], nedochází k oddlužení úpadce. Naopak, pro ty pohledávky (ty části pohledávek), které přesto, že byly řádně zjištěny (§ 23 odst. 1 zákona), nebyly v konkursu plně uspokojeny, mohou věřitelé na základě seznamu přihlášek vést po právní moci rozvrhového usnesení výkon rozhodnutí na úpadcovo jmění (srov. § 45 odst. 2 zákona). Takový postup může být za jistých okolností úspěšný (např. nabude-li úpadce další majetek po skončení konkursu), zvláště je-li úpadcem fyzická osoba. Za této situace má ovšem význam pořadí pohledávek ve výkonu rozhodnutí. Jelikož pro výkon rozhodnutí (pro pořadí úhrady pohledávek) srážkami ze mzdy povinného (§ 280 odst. 3 o. s. ř.) je prioritní pořadí, v jakém bylo doručeno (plátcí mzdy, peněžnímu ústavu, dlužníkovi povinného) usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, musí být věřiteli dána možnost podáním návrhu (eventuálně následným nařízením výkonu rozhodnutí) si výhodnější pořadí (oproti těm věřitelům, jejichž pohledávky před zjištěním v konkursu nebyly vykonatelné) zajistit.

Kasační stížnosti byly s ohledem na shora uvedené důvody shledány nedůvodnými a Nejvyšší správní soud je proto dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech, neboť ve věci neměl úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. listopadu 2008

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu